

**De gebeurtenissen in Paramaribo, Suriname, 8-13 december 1982:
de gewelddadige dood van 14 Surinamers en 1 Nederlander**

Rapport van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (N.J.C.M.)

Chris de Cooker, voorzitter

Leiden 14 februari 1983

P.S. Dit document is gedigitaliseerd, w.o. opnieuw getypt, door decembermoorden.com

INLEIDING

Dit rapport is een weergave van de gebeurtenissen in Paramaribo, Suriname, van 8 december 1982 02.00 uur tot 13 december 1982 17.00 uur. Het beschrijft de arrestatie, gewelddadige dood en begrafenis van veertien Surinamers en één Nederlander.

Het toont aan dat zij zijn gemarteld en vervolgens opzettelijk ter dood zijn gebracht. Het rapport is een synthese van verklaringen van ooggetuigen, zoals familieleden en personen die beroepshalve bij de gebeurtenissen betrokken zijn geweest, zoals artsen, en anderen. Zoals het rapport meldt, hebben honderden personen de stoffelijke overschotten van de omgekomenen gezien. Een enkele maal is gebruik gemaakt van informatie uit betrouwbare tweede hand die ooggetuigeverslagen nader versterkt of die door ooggetuigeverslagen wordt bevestigd.

Om begrijpelijke redenen moeten de namen van de getuigen worden achtergehouden. Bovendien moest tot een synthese van de verklaringen worden overgegaan, aangezien een aantal van de verklaringen, zelfs indien anoniem gehouden, te herleiden zouden zijn tot één bepaalde persoon of personen. Het zij hier nog aan toegevoegd, dat ter verdere garantie van de anonimiteit niet alle beschikbare getuigen zijn gehoord. Tenzij uitdrukkelijk anderszins is vermeld, zijn alle feiten zoals hieronder opgenomen gebaseerd op verklaringen van tenminste twee van elkaar onafhankelijke personen. Alle verklaringen zijn onafhankelijk van elkaar en op verschillende locaties opgenomen.

De getuigenverklaringen zijn allen getekend en gedeponereerd bij Mr. H. Pos, vice-president van het Gerechtshof te Den Haag. Mr. H. Pos en Mr. P.J.G. Kapteyn, lid van de Raad van State, verklaren hierna dat de volgende synthese een correcte weergave is van de feiten zoals die in de getuigenverklaringen zijn neergelegd.

Deze gebeurtenissen staan echter niet op zichzelf. In een tweede, later te verschijnen, rapport zal nader worden ingegaan op andere mensenrechtenschendingen in Suriname. Het N.C.J.M. betuigt zijn diepe erkentelijkheid en respect voor de wijze waarop de getuigen onder deze moeilijke en pijnlijke omstandigheden bereid zijn geweest hun medewerking te verlenen. Het is tevens erkentelijk voor de medewerking die het mocht ontvangen van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) te Utrecht.

Ondergetekende, Mr. H. Pos, vice-president van het Gerechtshof te Den Haag, verklaart hierbij, dat het volgende rapport een juiste samenvatting is van meer dan tien schriftelijke verklaringen van ooggetuigen van de beschreven gebeurtenissen. De verklaringen en de conclusies die daaruit worden getrokken in de samenvatting zijn naar mijn oordeel betrouwbaar.

Amsterdam, 14 februari 1983

Mr. H.Pos

(CMG: in origineel ook de handtekening van Mr. H. Pos)

Ondergetekende, Mr. P.J.G. Kapteyn, lid van de Raad van State, verklaart hierbij, dat het volgende rapport een juiste samenvatting is van meer dan tien schriftelijke verklaringen van ooggetuigen van de beschreven gebeurtenissen. De verklaringen en de conclusies die daaruit worden getrokken in de samenvatting zijn naar mijn oordeel betrouwbaar.

's Gravenhage, 14 februari 1983

Mr. P.J.G. Kapteyn

(CMG: in origineel ook de handtekening van Mr. P.J.G. Kapteyn)

DE GEBEURTENISSEN

Op de ochtend van 8 december 1982, omstreeks 2.00 uur werden te Paramaribo een aantal mensen van hun bed gelicht en gearresteerd. Het betrof vier journalisten, vier advocaten, waaronder de deken van de Orde van Advocaten, twee hoogleraren, twee zakenlieden, twee militairen en een vakbondsleider. Hun namen en personalia staan op pp. 10 + 11. (CMG: in deze digitale versie 7 en 8)

Getuigen verklaarden dat bij de arrestatie van Baboeram en Kamperveen door de militie in het rond werd geschoten en granaten werden afgevuurd. Ze kregen geen gelegenheid zich aan te kleden en werden in militaire auto's gesleurd en afgevoerd. De ravage daarna in, met name, het huis van Kamperveen was groot. In de muren zaten kogelgaten. Op de eerste verdieping vertoonde de buitenmuur van de slaapkamer een groot gat. Bij elk huis waar iemand werd gearresteerd verschenen tenminste drie militairen. In een aantal gevallen werd de telefoon onklaar gemaakt. Achterblijvende familieleden werd verboden contact te leggen met de buitenwereld. Op alle adressen bleven militaire wachten achter. Ze verlieten hun posten tussen 6.00 en 6.30 uur. In geen van de huizen is huiszoeking verricht. In sommige gevallen moesten de arrestatieteams onverrichter zake terugkeren aangezien de gezochte personen niet aanwezig waren.

Alle arrestanten werden vervoerd naar het militaire hoofdkwartier te Fort Zeelandia. De onlangs door de krijgsraad wegens zijn aandeel in de coupoging in maart 1982 veroordeelde Rambocus werd opgehaald uit de Memre Boekoekazerne door Boerenveen en Rietveld. Sheombar, eveneens veroordeeld, werd uit de twintig kilometer verder gelegen Santo Boma-gevangenis gehaald door Stolk, hoofd penitentiaire inrichting en lid van de krijgsraad, en twee leden van de militaire politie. Beiden werden ook naar Fort Zeelandia gebracht.

Om ongeveer 03.45 's morgens werden schoten, van o.a. naar waarschijnlijkheid bazoeka's. Vervolgens stonden een aantal panden in brand: het radiostation A.B.C. (Creools), het perskantoor Lionarons, waar "De Vrije Stem" werd gedrukt en het gebouw van de Moederbond, Suriname's grootste vakbond. Iets later stond ook het radiostation Radika (Hindustaans) in brand. Uit bewaard gebleven bandopnamen van het mobilifoonverkeer tussen de brandweerkazerne, de brandweerwagens en politie en uit ooggetuigenverslagen blijkt dat de branden door militairen zijn aangestoken. Brandweerwagens meldden al snel dat het bluswerk "alleen in opdracht van de bevelhebber" mag worden verricht. Het blussen werd voorts feitelijk onmogelijk gemaakt door met uzi's gewapende militairen onder leiding van de sergeants-majoor Esajas en Roozendaal. Eerst later meldde luitenant Verhaag (of: Terhaag) dat het opperbevel niet heeft gezegd dat e niet mocht worden geblust. De brandweer werd toen het nablussen gelaten. Om 07.00 uur meldde de radio dat bevelhebber Bouterse en het leger die nacht hadden ingegrepen "om erger te voorkomen". Toen werd ook officieel bekendgemaakt dat een niet nader gespecificeerd aantal vooraanstaande personen gevangen waren genomen.

Families werden lange tijd in onzekerheid gelaten over de verblijfplaats en het lot van de gearresteerden. De families die om inlichtingen vroegen werden van Fort Zeelandia verwezen naar de Memre Boekoekazerne en weer terug.

Over wat er die dag en avond met de gevangenen is gebeurd is nog weinig bekend. Nar alle waarschijnlijkheid werden de gevangenen gedwongen (nagenoeg) naakt de gehele dag op een binnenplaats te blijven staan. Zij werden die dag gemarteld, zoals hieronder zal blijken.

Vanaf omstreeks 17.00 uur circuleerden geruchten dat Kamperveen en Slagveer die avond op de televisie een verklaring af zouden leggen. De Surinaamse staatstelevisie kondigde in de avond inderdaad aan dat twee van de gearresteerden omstreeks 20.00 uur in een verklaring af zouden leggen. Dit tijdstip werd herhaaldelijk uitgesteld. Rond 21.00 uur verklaarde luitenant-kolonel Desi Bouterse op de televisie dat het militaire gezag door in de afgelopen nacht in te grijpen, een poging tot machtsovername heeft kunnen verijdelen. Hij berichtte dat er een aantal arrestaties was verricht en kondigde de volgende maatregelen af: 1) het instellen van een avondklok 2) sluiting

van e landsgrenzen en het luchtruim 3) een samenscholingsverbod 4) het “uit de lucht halen” van een aantal (particuliere) radiostations en een verschijningsverbod voor een aantal kranten en 5) sluiting van de universiteit.

Vervolgens verscheen, in aanwezigheid van Majoor Roy Horb, op de T.V. een gearresteerde, Slagveer, met een, met name, aan de linkerkant gezwollen gezicht. Slagveer bekende de voorbereiding van een coup. Hij noemde daarbij namen van mede-samenzweerdere. Het beeld werd plotseling afgebroken. Dezelfde verklaring werd over de staatsradio herhaald, daar wel gevolgd door een vergelijkbare verklaring van Kamperveen. Deze klonk als een gebroken man. In de vroege uren van 9 december werden op verschillende plaatsen in Paramaribo schoten van onder andere mitrailleurere en zwaarder geschut gehoord.

Net ondenkbeeldig is dat dit diende als camouflage voor de executie op Fort Zeelandia. De “Ware Tijd”, het enige dagblad zonder verschijningsverbod, sprak van een succesvol genoemde paraatheidsoefening. Omstreeks 07.00 uur verspreidde zich het gerucht dat twee militairen “op de vlucht” waren doodgeschoten. Dezelfde morgen, omstreeks 10.00 uur, arriveerde een blauwe pick-up van het nationale leger voor het mortuarium van het Academisch Ziekenhuis. Deze leverde een tiental grote zakken met lijken af. Een militaire wacht werden betrokken. Binnen korte tijd drong personeel van de EHBO-post en medici, verplegers en verpleegsters van het academisch ziekenhuis de wacht op zij en het mortuarium binnen. Dit personeel heeft de daar aanwezige lijken gezien

Het gerucht dat de stoffelijke overschotten van de gearresteerde in het mortuarium waren verspreidde zich snel en om ongeveer 10.30 uur hadden zich honderden mensen buiten het mortuarium verzameld. Toegang tot het mortuarium werd nu door de militaire politie verhinderd. De militaire wacht trachtte de menigte te verspreiden door in de lucht te schieten. Personen die in persoonlijk contact met Desi Bouterse staan en/of hebben gestaan, verklaarde tegenover één bron dat Bouterse, gevraagd naar een toelichting op de bij het mortuarium afgeleverde lijken, hen had verteld: “Ik heb ze gedood”, en in een ander geval: “Het was niet de bedoeling, maar het is uit de hand gelopen”.

Omstreeks 11.00 uur die ochtend had Bouterse zijn militair kader verzameld en een toelichting gegeven op het gebeurde. Een aantal militairen dat zich hiermee niet kon verenigen, werd later ontslagen of nam ontslag. De regering Neijhorst bood op 9 december zijn ontslag aan. Waarnemend-president Ramdat Misier deed hetzelfde op 10 december. Pas in de avond kwamen de machthebberere op de televisie met een officiële verklaring voor de gewelddadige door van een aantal van de gearresteerde.

’s Avonds, 9 december verscheen Bouterse op de televisie en maakte bekend dat een “aantal” van de gearresteerde in de voorafgaande nacht was omgekomen bij een vluchtpoging tijdens het transport van Fort Zeelandia naar de Memre Boekoekazerne, waarbij de betrokkenen zijn neergeschoten.

In een officieel bericht, uitgegeven door e Nationale Voorlichtingsdienst werd betreurd dat enkele personen – samenzweerdere genoemd – waren omgekomen, ondermeer ook omdat zich onder de omgekomenen “prominente aanstichtere van de geplande coup” bevonden, van wie de verhoren nog niet waren afgerond. “Het is waarschijnlijk dat daardoor enkele belangrijke details met betrekking tot de verijdelde coup niet aan het licht zijn gekomen” aldus de “Ware Tijd” van 10 december 1982.

Vrijdag 10 december, vanaf het begin van de middag tot 17.00 uur kregen de familieleden de lichamen te identificeren en te zien. Een gedeelte van de familie moest dit van andere horen. Alle contacten tussen familieere en Fort Zeelandia verliepen via majoor Ruimveldt. De militaire wacht bij de poort die toegang geeft tot het terrein van het mortuarium liet familieleden, per familie, met tussenpozen door. Met de familie die

door de poort werd toegelaten dromden soms tientallen omstanders mee naar binnen. Bij de deur die toegang geeft tot het mortuarium herhaalde zich dit tafereel, met dien verstande dat eerst twee leden van de betreffende familie werden toegelaten om het stoffelijk overschot te identificeren, en daarna de andere familieleden en omstanders. Na identificatie werd de naam van het slachtoffer op een pleister geschreven en op het voorhoofd geplakt. De stoffelijke overschotten van 15 personen lagen op tafels in twee, met elkaar in verbinding staande, zalen. De lichamen waren tot aan het gezicht door lakens bedekt. Sommige getuigen waren in de gelegenheid de lakens op te lichten.

Een beperkt aantal mensen was op zaterdag en zondag in het mortuarium. Enkele families kregen bericht van Ruimveldt dat zij zich moesten prepareren op een begrafenis op zondag 12 december. Eerst toen werd bekend dat de familie zorg mocht dragen voor e begrafenis. Tot dan was volgehouden dat de begrafenis door de staat zou worden verzorgd. Maandagochtend vernamen alle families dat de begrafenis die dag, omstreeks 14.00 uur zou plaatsvinden en dat, voor zover nog niet gebeurd, met spoed kleren en kisten naar het mortuarium dienden te worden gebracht.

Vanaf omstreeks 13.00 uur werd de families toegestaan afscheid te nemen. Zij waren tevens aanwezig bij sluiting en verzegeling van de kisten.

Het tijdstip van begraven werd herhaalde malen uitgesteld. Tussen 16.00 en 17.00 uur arriveerden de kisten bij de verschillende kerkhoven. Baboeram, Oemrawsingh, Rambocus, Sheombar en Sohansing zijn begraven op Sarwa Odai. Behr, Daal, Kamperveen en Wijngaarde zijn begraven op Annetteshof. Gonçaves, Leckie en Slagveer op het Rooms Katholiek kerkhof en Hoost, Rahman en Riedewald op Mariusrust.

Bij de begrafenissen waren duizenden mensen aanwezig. Vanwege de ingestelde avondklok moesten de plechtigheden kort worden gehouden. De lichamen zijn ongebalsemd begraven. Er is geen sectie verricht. Voor zover bekend stellen de gemeentewege opgemaakte overlijdensaktes de datum van overlijden op 9 december 1982.

Vanaf die dag tot vrijdag 17 december werden de begraafplaatsen bewaakt, overdag door politie, 's nachts door militairen.

DE SLACHTOFFERS EN HUN VERWONDINGEN

De volgende vijftien personen zijn gedood:

John Baboeram; advocaat.

Bram Behr; journalist, directeur van weekblad Mokro.

Cyrill Daal; voorzitter van de grootste vakbond in Suriname, De Moederbond.

Kenneth Gonçalves; Deken van de Surinaamse Orde van Advocaten.

Eddy Hoost; advocaat, oud-minister van Cultuur en Sport, eigenaar van radiostation ABC.

Gerard Leckie; Dekaan van de sociaal-economische faculteit van de Universiteit van Suriname, 38 jaar.

Suchrin Oemrawsingh; docent van de Universiteit van Suriname, directeur van het Rekencentrum.

Leslie Rahman; journalist voor het persagentschap CPS.

Soerindre Rambocus; militair officier, veroordeeld voor zijn aandeel in de coupoging van maart 1982 tot 12 jaar gevangenisstraf, geboren op 5 juni 1953.

Harold Riedewald; advocaat.

Jiwansingh Sheombar; militair, veroordeeld voor zijn aandeel in de coupoging van maart 1982.

Jozef Slagveer; journalist, eigenaar van pers-agentschap Informa.

Robby Sohansing; zakenman.

Frank Wijngaarde; journalist voor ABC, Nederlander, geboren op 14 augustus 1939.

Zoals in het voorafgaande is beschreven hebben honderden mensen, onder wie medici, de stoffelijke overschotten in het mortuarium gezien. Het volgende geeft de beschrijving weer van een aantal getuigen die tussen 9 en 13 december 1982 in het mortuarium zijn geweest.

Nagenoeg alle lichamen vertoonden sporen van zware mishandeling in het gezicht, met name, stompen en slagen met zware voorwerpen. Deskundigen en zij die zich beroepshalve met geweldslachtoffers bezighouden hebben verklaard dat vele van de sneden in de gelaten opengebarsten wonden waren, veroorzaakt door slagen met een hard, niet te scherp voorwerp, maar ook niet te stomp voorwerp, zoals een geweerkolf.

Voorts vertoonden de lichamen zonder uitzondering sporen van kogelgaten in de borst, buik, gezicht of ledematen. Getuigen die kennis van zaken hebben op het gebied van wapens en wapenverwondingen hebben verklaard dat de kogelverwondingen in borst en buik duidelijk zgn. inschotwonden waren, d.w.z. dat de slachtoffers van voren zijn neergeschoten.

In de loop van de betreffende dagen zijn pogingen in het werk gesteld om de verwondingen te camoufleren. Dit blijkt o.a. uit het aanbrengen in de loop van die dagen van hechtingen en het plakken van pleisters op wonden in het gezicht, o.m. de kogelwonden.

Naast bovengenoemde algemene verwondingen vertoonden de lichamen van de onderscheidene slachtoffers onder andere de volgende verwondingen.

John Baboeram is zwaar en brutaal in het gezicht mishandeld. Zo had hij een gebroken bovenkaak, waren nagenoeg alle tanden, behalve één – rechtsboven – ingeslagen en waren zijn lippen kapot. Hij had een wond horizontaal over het voorhoofd. Voorts had hij een kogelwond links naast de neus, die later met een pleister was afgedekt. Vervolgens wonden, sneden op de wangen en bloeditstortingen in het gelaat. Eén bron meldt een snee in de tong.

Bram Behr had verwondingen in het gezicht en kogelwonden in borst en voeten.

Cyrril Daal had kogelwonden in de buik en diverse verwondingen in het gezicht. Twee bronnen melden oogletsel in het algemeen, één bron noemt in dit verband de naam van Daal. Twee bronnen melden dat bij iemand het scrotum is afgeschoten; één, andere, bron meldt gezien te hebben dat Daal was geconstateerd. Eén bron meldt arm- en beenbreuken.

Kenneth Gonçalves had verwondingen in het gezicht. In het bijzonder had hij een neusfractuur. Eén bron meldt een dozijn kogels in de borststreek te hebben geconstateerd.

André Kamperveen had een gezwollen gelaat en verwondingen aan de kaak, vermoedelijk een ontwrichting. Hij had een 18-tal kogels in de borst. Voorts is een dijbeenbreuk geconstateerd. Eén bron meldt een armfractuur. Eén bron meldt een schot in de rechterslaap.

Gerard Leckie had bloeditstortingen in het gezicht. Eén bron meldt kogels in de borst.

Suchrin Oemrawsingh had onder de omstandigheden een redelijk gaaf gezicht. Hij had een klein gat in de rechterwang. Hij had aan de linkerslaap een groot gat waarover wat haar hing. Later was dit afgedekt met een pleister.

Leslie Rahman had scheuren en sneden in het gezicht. Hij had bulten op het voorhoofd. Eén bron meldt te hebben geconstateerd dat huidlappen van het bovenbeen waren afgetrokken.

Soerindre Rambocus had open scheuren in het gezicht en scheurtjes in lippen en boven het linkeroog. Van de linkervoet tot aan de nek en over zijn middel was hij doorzeefd met kogels. Hij had een opgezwollen gelaat.

Harold Riedewald had een kogel door de rechterslaap en bloed markeerde zware verwondingen aan de linkerhals. Eén bron meldt tientallen kogels in de borst.

Jiwansingh Sheombar had een gezwollen gezicht. Het gezicht was zeer donker gekleurd door de vele bloeduitstortingen (hematomen). Hij had een zware kaakverwonding rechts. Voorts had hij een kogelschot van de hals door het hoofd en een kogelwond in de schedel. Met kogels was een patroon van en kruis gemaakt in de borst- en buikstreek.

Jozef Slagveer had een gezwollen gezicht met vele bloeduitstortingen, in het bijzonder aan de linkerkant. Voorts had hij een kaakbeschadiging.

Somradj (Robbie) Sohansingh had verwondingen in het gezicht. Met name waren zijn tanden naar binnen geslagen en had hij een jukbeenfractuur. Voorts had hij zes kogelwonden in de borst- en buikstreek.

Frank Wijngaarde had een kaakbeenfractuur. Zijn tanden waren naar binnen geslagen. Hij had kogels in de borst en schotwonden in het aangezicht.

CONCLUSIE

De verwondingen zoals geconstateerd en hierboven gerapporteerd leiden tot de conclusie dat de 14 Surinamers en 1 Nederlander zwaar zijn gemarteld en opzettelijk ter dood zijn gebracht.

